

Täysistunto

Keskiviikko 20.5.2020 klo 14.00—14.39

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaalihuoltolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 5/2020 vp

Valiokunnan mietintö StVM 9/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana tässä on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 9/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

14.01 **Pekka Aittakumpu kesk:** Arvoisa puhemies! Jotkut ovat sanoneet, että hallitusohjelma pitäisi nyt heittää kokonaan romukoppaan, mutta tämä esitys on yksi sellainen asia, joka perustuu meidän hallitusohjelmaan ja joka on ehdottomasti säilyttämisen arvoinen. Ilman muuta hallitusohjelmaa joudumme tarkastelemaan uusin silmin, mutta tämä hallituksen esitys [Hälinää — Puhemies koputtaa] on erittäin tärkeä ja kannatettava.

Tässä hallituksen esityksessä todetaan, että ”sosiaalityö on luonteeltaan muutosta tukevaa työtä, jonka tavoitteena on yhdessä yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen kanssa lieventää elämäntilanteen vaikeuksia, vahvistaa yksilöiden ja perheiden toimintaedellytyksiä ja osallisuutta sekä edistää yhteisöjen sosiaalista eheyttä”. Olemme hyvin tärkeän asian äärellä, mikä on tullut nyt koronakriisin aikanakin esille: sosiaalityön merkitys on suuri, ja ehkä siitä liiankin vähän meidän yhteiskunnassamme puhutaan. Ja siksi on erittäin tärkeää, että nyt sosiaalityön tutkimukselle turvataan rahoitusta tämän hallituksen esityksen kautta.

Tässä esityksessä todetaan, että ”monissa selvityksissä on kiinnitetty huomiota erityisesti lasten ja perheiden palveluiden ja aikuissosiaalityön tutkimuksellisen tiedon ohuuteen”. Sitä pitää ehdottomasti vahvistaa. Esitys tuo esille myös sen, että havainnot muun muassa vanhuspalveluiden epäkohdista sekä esimerkiksi valmisteilla oleva sote-uudistus korostavat tutkimustyön tarvetta.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitusohjelman kirjaukseen perustuva hallituksen esitys on tärkeä osa kokonaisuutta, jossa vahvistamme maamme sosiaalialan tutkimusta ja myöskin käytännön työtä. Tässä esityksen lausuntopalautteessa tarkasteltiin muun muassa käsitteiden ”sosiaalityö” ja ”sosiaalihuolto” sisältöjä. Pidän tärkeänä sitä asiaa, mikä meillä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa saatujen lausuntojen kautta myös tuli esille, että mikään sosiaalihuoltolain mukainen palvelu ei rajaudu tämän rahoituksen ulkopuolelle, vaan on tärkeää huolehtia jatkossa, kun rahoitusta jaetaan, siitä, että tämä otetaan huomioon ja että tutkimus on laaja-alaista ja tukee eri sosiaalihuoltoalan työtehtäviä myöskin käytännössä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2020 vp

Arvoisa puhemies! Pidän tosiaan tätä hallituksen esitystä erittäin kannatettavana, koska tutkimustyö tarvitsee rahoitusta ja pitkäjänteisyyttä ja se myös pitkällä tähtäimellä parantaa käytännön työtä ja suomalaisten saamien sosiaalihuoltopalveluiden laatua.

Erittäin tervetullutta on myös se, jos tämä rahoitus, kuten hallituksen esityksessä toodetaan, lisää sosiaalityön houkuttelevuutta ammattialana. [Puhemies koputtaa]

Tässä vaiheessa kiitos hallitukselle hyvästä esityksestä ja kiitos kaikille sosiaalityöntekijöille.

14.04 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys laiksi sosiaalihuoltolain muuttamisesta, joka mahdollistaa yliopistotasaisen sosiaalityön tutkimuksen rahoittamisen, on tarpeellinen ja perusteltu, ja on hyvä, että se on saatu. Esityksen tavoitteena on valtion tutkimusrahoituksen ulottaminen yliopistotasaiseen sosiaalityön tutkimukseen.

Sosiaalialan tutkimukseen ei toistaiseksi ole ollut terveyden tutkimuksen kaltaista valtionkorvaukseen perustuvaa järjestelmää, ja sosiaalihuollosta puuttuvat myös yliopistollisia keskussairaaloita vastaavat toimintayksiköt, joissa sosiaalityön tieteellinen tutkimus, tieteellis-ammattillinen koulutus ja käytännön työ yhdistyvät. Eli tämä on todella tarpeen. Se varmasti lisää myöskin alan houkuttelevuutta, uramahdollisuuksia, ja myös, kun huomioidaan sosiaali- ja terveydenhuollon integraatiotarpeet ja huomioidaan työkenttä, näitä se tukee. Ja on järkevää, että se on nimenomaan yliopistotasaiseen tutkimukseen, jolloinkaan se saadaan kohdennettua myöskin niille vaikuttaville hankkeille, niin että siltä saadaan myöskin tuloksia.

Tässä samassa yhteydessä haluan nostaa kuitenkin huolen, mikä liittyy siihen, että tämä rahoitus on nyt laitettu samalle momentille yhdessä yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen kanssa ja siltä momentilta on edelliseen vuoteen verrattuna vähennetty tämä 4 miljoonaa. Edellisenä vuonna, edellisen hallituksen aikana, lisättiin terveystutkimukseen rahoitusta erillisellä budjetilla, ja sen takia se määrä on nyt tässä budjetissa terveystutkimuksen osalta vähentynyt. Eli olisi tärkeää, että jatkossa huolehditaan riittävästä tutkimuksen rahoituksesta niin sosiaalipuolen kuin terveystieteen yliopistotasaisen tutkimuksen osalta. Tällaiset kriisit erityisesti tuovat esille tutkimuksen tärkeyden, ja muistutan myös, että eduskunta on hyväksynyt lausuman, jossa yliopistotasaisen terveyden tutkimukseen tulee suunnata kasvava rahoitusosuus.

14.07 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kun valmistaudumme tulevaan, myöskin pandemian jälkeiseen aikaan, on hyvä, että meillä on myöskin sosiaalitieteiden tutkimusta. Tarvitsemme päätöksentekoon tutkittua tietoa ja vankkaa tieteellistä tutkimusta, joiden tulosten pohjalta voimme tehdä pitemmälle vietäviä johtopäätöksiä.

Tähtitieteen emeritusprofessori Esko Valtaoja totesi tänään Ykkösaamussa: ”Tutkimalla saamme selvää. Täytyy luottaa tieteeseen. Se on paras keino, mitä meillä on. Toivon, että huomaamme tieteen merkityksen, joka on oleellinen osa yhteiskuntaamme. Toivon, että kun kaikenlaista tietoa on liikkeellä, fakta lopulta pärjää.” Professori Valtaoja puhui myös siitä, että Suomessa arvostetaan korkealle tieteen merkitys ja se näkyy meidän hyvinvoinnissamme, ja siihen tarvitaan resursseja.

Tähän vastauksena on myöskin tämä hallituksen esitys. Täytyy sanoa, että tämä korona-aika ja sen tutkimuksen tarve entisestään korostaa sosiaalityön tutkimuksen tarpeellisuutta. Nyt mahdollistetaan yliopistotasoinen sosiaalityön tutkimus, sen rahoittaminen valtion varoista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2020 vp

Edellisessä puheenvuorossa kannettiin huolta terveystieteiden tutkimuksen ja sosiaali-tieteen tutkimuksen rahoituksesta. Ymmärryksen mukaan tämä 4 miljoonaa on otettu sote-uudistuksen kaatumiseen liittyneistä säästyneistä varoista. Me tarvitsemme sosiaali- ja terveyspalveluita integroidessamme juuri sosiaalitieteiden ja terveystieteiden rajapinnassa tehtävää tutkimusta. Sote-uudistus tulee saada valmiiksi, jotta selviämme, ja näitä kahta tieteenalaa ei tule missään tapauksessa asettaa vastakkain. Me tarvitsemme tutkimusta esimerkiksi siitä, miten karanteeniaikana eristyksissä tai etäopetuksessa perheet, vanhemmat, lapset, nuoret ja vanhuksset ovat voineet ja miten sosiaalihuoltojärjestelmämme on kaiken keskellä toiminut. Tässäkin mielessä tämä esitys tulee erittäin ajankohtaisessa tilanteessa.

14.10 Heidi Viljanen sd: Arvoisa herra puhemies! Tätä käsittelyssä olevaa hallituksen esitystä on sosiaalialalla odotettu pitkään, ja se mielestäni lisää myös sosiaalityön arvo-stusta. Sosiaalihuoltolaki tuli voimaan vuonna 2015, mutta lakiin jäi selkeä puute, sillä tuol-loin ei säädetty mitään sosiaalityön tutkimusrahoituksesta. Nyt tämä puute tulee korjatuk-si, ja siitä kiitokset hallitukselle.

Tarvetta sosiaalityön tutkimukselle todella on. Sosiaalityön ja koko sosiaalihuollon tie-topohjassa on puutteita, ja monenlaista tutkimustietoa sosiaalihuollosta tarvitaan. Erityi-sesti sitä tarvitaan nimenomaan sote-uudistuksen tietopohjana. Suurta tarvetta on sosiaali-palvelujen vaikuttavuustutkimukselle — tietoa siitä, miten asiakkaiden palveluprosessit vaikuttavat heidän elämäänsä ja millaisia muutoksia hyvinvoinnissa tapahtuu. Ilman luo-tettavaa tutkimustietoa ei palveluita voida järjestää, kehittää ja johtaa tarkoituksenmukai-sella tavalla.

Nyt sosiaalityön tutkimus saa oman 4 miljoonan euron valtionrahoituksen. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää mietinnössään tärkeänä, että valtion tutkimusrahoitusta sekä ter-veydenhuollon yksiköille että sosiaalityön yliopistotasoiseen tutkimukseen vahvistetaan. Nämä eivät kumpikaan sulje toisiaan pois. Näin vahvistetaan tutkimukseen panostamalla kokonaisvaltaisesti väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä.

Vielä hetki sitten emme tienneet, millainen koronavirus meidät kohtaa, miten se tulisi vaikuttamaan ihmisten hyvinvointiin. Siksi näenkin tässä maailmantilanteessa tämän tut-kimusrahoituksen vielä entistäkin tärkeämpänä. On selvää, että sosiaalityön merkitys tulee kriisistä selviytymisessä korostumaan ja jälkihoito tulee kestäämään pitkään. Uskon, että myös tästä ajanjaksosta tarvitsemme myöhemmin paljon tutkimustietoa.

Mutta ennen kaikkea tämä rahoitus turvaa sen, että sosiaalityön ja sosiaalihuollon käy-täntöjä voidaan kehittää tutkimustietoon perustuen. On tärkeää luoda useamman toimijan yhteistyöhankkeita ja vahvistaa tutkimusperusteista työkalutuuria koko sosiaalityön ken-tällä. Syytä on muistaa, että kun palveluja pystytään kehittämään vaikuttavasti ja tutkimus-tietoon perustuen, tässäkin hyötyjänä loppujen lopuksi on sosiaalihuollon palveluja tarvit-seva ihminen — ja sosiaalityön luonteen huomioiden ne ihmiset ovat monesti niitä kaik-kein heikoimmassa asemassa olevia.

14.13 Paula Risikko kok: Arvoisa herra puhemies! Kerron teille, mitä sivistysvaliokunta tästä lausuu, ja aivan niin kuin puhemiesneuvostossa on todettu, tässä voi käyttää pidem-män puheenvuoron.

Elikkä sivistysvaliokunta toteaa, että sosiaalihuollon asiantuntijat, sosiaalityöntekijät ja sosiaalityön tieteenalan yliopistoedustajat ovat jo vuosikymmenten ajan tuoneet toistuvasti esille huolen sosiaalihuollon ja sosiaalityön tutkimusperustan ohuudesta ja tutkimuk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2020 vp

seen osoitettujen resurssien riittämättömyydestä yhteiskunnalliseen tarpeeseen nähden. Sosiaalityön ja sosiaalipalveluiden tutkimukseen ei tähän saakka ole ollut terveyden tutkimuksen kaltaista valtionkorvaukseen perustuvaa rahoitusjärjestelmää.

Hallitusohjelman mukaisesti hallituksen esityksessä ehdotetaan, että sosiaalihuoltolaikiin lisätään nyt yliopistotasaisen sosiaalityön tutkimuksen rahoitusta koskeva uusi 60 c §. Sosiaali- ja terveysministeriö voi myöntää vuosittain rahoitusta sosiaalityön tutkimushankkeille. Hanketutkimuksista tehdään vertaisarviointi, ja rahoitusta saavien hankkeiden on sovittava yhteen sosiaalityön tutkimuksen painoalueiden ja tavoitteiden kanssa. Ministeriö asettaa asiantuntijoista koostuvan sosiaalityön tutkimuksen arviointiryhmän, jota se kuulee ennen rahanjaosta päättämistä.

Sivistysvaliokunta pitää hallituksen esitystä perusteltuna ja kannatettavana. Sosiaalihuollosta puuttuvat yliopistollisia keskussairaaloita vastaavat toimintayksiköt, joissa yhdistyvät tieteellinen tutkimus, tieteellis-ammattillinen koulutus ja käytännön työ. Sosiaalityön ja sosiaalihuollon käytäntöjä kehittäväälle tutkimukselle on selkeä tarve.

Sosiaalihuollossa myös työskentelee merkittävä joukko tutkimusvalmiudet omaavia sosiaalityön ammattilaisia, joilla on mahdollisuus ja valmiudet kehittää sosiaalihuoltoa entistä vaikuttavampaan suuntaan. Tutkijanurien yhdistäminen käytännön sosiaalityöhön voi olla merkittävä uusi vetovoimatekijä alalla, jossa rekrytinnin ongelmat aiheuttavat suuria haasteita.

Sivistysvaliokunnan arvion mukaan hallituksen esitys vahvistaa sosiaalipalvelujen ja yhteiskunnan heikoimmassa asemassa olevien oikeuksien tutkimusperustaista kehittämistä. Uudistus tarjoaa lisäresursseja tutkimusperustaisten työkäytäntöjen vahvistamiselle. Tähän merkittävään ja haasteelliseen yhteiskunnalliseen tehtävään vastaamiseksi tarvitaan myös kriittistä perustutkimusta, jonka osalta lakiesitys avaa aivan uudenlaisia mahdollisuuksia. Sosiaalityön tutkimustoiminnan vahvistaminen luo edellytyksiä sosiaalityön ja sosiaalipalvelujen vaikuttavuuden parantamiselle sekä edistää sosiaalihuollon asiakkaiden oikeutta tutkimusperustaiseen sosiaalityöhön ja palveluihin.

Sivistysvaliokunta pitää hallituksen esittämää sosiaalityön yliopistotasaisen tutkimuksen rahoitusta erittäin tervetulleena avauksena, mutta määrältään vielä vaatimattomana ilmeisen merkittävään tarpeeseen nähden. Ehdotettu uusi rahoitusmuoto on varsin tärkeä myös sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnallisen ja rakenteellisen uudistamisen ja integraation kannalta. Sosiaali- ja terveystieteiden uudistukselle asetettujen tavoitteiden toteutumisen kannalta on välttämätöntä, että sosiaalihuollolle ja terveydenhuollolle luodaan lainsäädännöllä yhdenvertaiset rakenteet ja rahoitusjärjestelmät myös koulutuksessa ja tutkimuksessa. [Puhemies koputtaa] — Eli joudun jatkamaan sitten lopuksi. Puhemiesneuvostossa on sovittu, että kun on lausunto, niin sen voi lukea.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tämä oli vain välikopautus.

Joo, kiitos kovasti. — Asiantuntijakuulemisessa on korostettu, että korkeatasoisen tieteellisen tutkimuksen merkitys on erityisen suuri sosiaalityölle sen ollessa suhteellisen uusi oppiaine. Tieteidenvälisyys on ominaista sosiaalityön tutkimukselle, ja siksi on perusteltua, että rahoitusta voidaan jakaa myös usean eri toimijan yhteishankkeille. Näin voidaan tiivistää eri toimijoiden yhteistyötä ja samalla varmistaa tutkimuksen korkea laatu.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on noussut esille lakiehdotuksen 60 c §:n esittämä tuettavan tutkimuksen määritelmä. Rahoitusta voidaan ehdotuksen mukaan myöntää

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2020 vp

yliopistotasoisille sosiaalityön tutkimushankkeille. Tuettava tutkimus määräytyy siis nimenomaan tutkimuksen tieteellisen tason eikä toteuttajatahon perusteella. Ehdotettu säännös vastaa tältä osin terveydenhuoltolain säännöstä yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen rahoituksesta.

Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan yliopistotasaisuudella tarkoitetaan ennen kaikkea tutkimuksen korkeaa tieteellistä laatua riippumatta siitä, onko tutkimushankkeessa mukana yliopistoa vai ei. Rahoitusta voidaan siten myöntää myös esimerkiksi kuntien ja kuntayhtymien, tutkimuslaitosten, sosiaalialan osaamiskeskusten tai ammattikorkeakoulujen tai muiden yliopistojen ulkopuolisten tahojen suunnittelemaan ja toteuttamaan hankkeelle, jos hanketta voidaan sisältönsä ja metodiensa puolesta pitää tieteellisesti korkealaatuisena sekä määriteltyjen painopistealueiden mukaisena. Tästä voi esityksen perustelujen mukaan olla osoituksena esimerkiksi se, että hanketta johtaa vähintään dosentuurin omaava tutkija.

Vielä vähän lopuksi: Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että ehdotetulla säännöksellä voidaan varmistaa tutkimuksen korkea tieteellinen laatu rajaamatta kuitenkaan tutkimusta vain tiettyihin organisaatioihin tai niiden osallistumiseen useamman tahon yhteiseen tutkimushankkeeseen. Kaikkien toimijoiden korkeatasoinen osaaminen voidaan näin saada sosiaalityön tutkimuksen tueksi. Valiokunta korostaa, että vertaisarvioinnin laadukas toteuttaminen on tärkeä osa tuettavien hankkeiden valintaprosessia ja tutkimuksen laadun arviointia.

Tässä vielä puhutaan sitten — mitä en aio tässä nyt enää lukea tarkalleen — tästä rahoituksen määrästä. Meillä käytiin keskustelu siitä, miten tämä suhteutuu terveystieteellisen tutkimuksen rahoitukseen, ja lopuksi vain totean, että valiokunta muistuttaa lisäksi, että hyväksyessään valtion talousarvion vuodeksi 2020 eduskunta on hyväksynyt lausuman, jossa eduskunta on edellyttänyt, että valtion tutkimusrahoitusta terveydenhuollon yksiköille ja yliopistotasoiseen tutkimukseen vahvistetaan ja saatetaan takaisin kasvu-uralle väestön terveyttä ja hyvinvointia edistävän korkeatasoisen ja vaikuttavan tutkimuksen vahvistamiseksi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kansanedustajan puheoikeus tosiaan on rajoittamaton, eli nämä minuutit ovat vain suosituksia.

14.19 Sari Tanus kd: Arvoisa herra puhemies! Tässä edeltävästi edustaja Risikko ansiokkaasti esitteli tämän hallituksen esityksen sisällön, kiitokset siitä.

Tässä maassa on kunnioitettu tutkimustyötä kautta vuosikymmenten, ja terveydenhuollossa, sairaanhoidossa se on ollut kautta aikain yksi tärkeä tukipilari, ja myös tässä salissa on kerta toisensa jälkeen painotettu sitä, että myös päätösten ja linjausten tulisi perustua hyvään tutkittuun tietoon. No, toisaalta jos ajattelemme vuosia taaksepäin, tätä korona-aikaa nyt erityisesti, niin sosiaalihuollon ja sosiaalityön merkitys on osoittautunut ja se on ymmärretty erittäin tärkeäksi ja arvokkaaksi osaksi yhteiskunnan toiminnoissa. Korona-aika on entisestäänkin alleviivannut sitä, että me tarvitsemme laadukasta sosiaalityötä riittävän laajassa mittakaavassa ja erityisesti heikompiosaisten vuoksi. Heidän auttamiseen ja toisaalta myös hyvinvointierojen tasaamiseksi se on aivan välttämätöntä.

Kuitenkin yliopistotasaisen sosiaalityön tutkimus ja varsinkin sen rahoitus ovat olleet aika lailla lapsenkengissä, ja viime kaudella sosiaali- ja terveysvaliokunnassa tämä myös nostettiin esiin. Siinä mielessä haluan nyt sanoa hallitukselle kiitokset, että hallitus on tuo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2020 vp

nut tämän esityksen. Se on erittäin tarpeellinen, ja yliopistotasosta tutkimustyötä, laadukasta tutkimustyötä, sosiaalityön sektorilla tarvitaan, ja uskon, että siellä on halukkaita tutkijoita, myös heitä, jotka ovat olleet jo käytännön sosiaalityössä, ja ajattelen, että tästä kyllä hyötyy koko yhteiskunta. Edustaja Risikko nosti tuossa jo esiin sen rahoituksen määrän, ja varmasti tälläkin sektorilla rahoitusta tarvitaan enemmän kuin nyt on suunniteltu, mutta tämä on oikein hyvä alku. Kiitos hallitukselle esityksestä.

14.21 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Minulla on tässä pöydälläni Sosiaalhallitus 20 vuotta -juhlakirja, jonka aika sattumalta sain käsiini pari viikkoa sitten. Kirjoittajina ovat muun muassa pääjohtaja Vappu Taipale, johtaja Antti-Veikko Perheentupa, jolla oli myös pitkäaikainen kansanedustajan ura, erikoistutkija Matti Heikkilä, professori Hannu Uusitalo ja niin edelleen. Täällä on viimeinen luku, joka on otsikoitu ”Katse eteenpäin”, jossa on kirjoittajana lainsäädäntöneuvos Matti Mikkola — haluan siitä siteerata lyhyesti: ”Jotta sosiaalitoimi voisi täyttää edellä kuvatut vaatimukset ja jotta sen identiteetti voisi säilyä siirryttäessä sosiaalitoimistosta palvelukeskukseen kansanterveystyön rinnalle, se tarvitsee järjestelmän, joka takaa tiedon uusiutumisen, uuden tiedon välittymisen, uralla etenemisen mahdollisuuden, paremman palkkauksen ja mahdollisuuden siirtyä toimeentuloturvaan liittyvien kuittien laskemisesta asiakkaiden sosiaaliseen ja psyykkiseen auttamiseen. Toisin kuin lääketieteessä ja muissa luonnontieteissä, on yhteiskuntatieteellisen tiedon uusiutumisen tiellä monia arvosidonnaisuudesta johtuvia esteitä. On vaikea kuvitella yhteiskuntaa, jossa yhteiskunnallinen tieto voisi systemaattisesti uusiutua. Syystä tai toisesta innostava tutkimus tahtoo aina menettää voimavaransa taikka siltä tukitaan suu.”

Tämä oli 32 vuotta sitten kirjoitettu Sosiaalhallitus 20 vuotta -juhlakirjassa, ja on erittäin hieno asia, että me nyt saamme lailla määritellyksi yliopistotasaisen sosiaalitieteellisen tutkimuksen. Muistan, että moni sanoi lähetekeskustelussa, että olisi hyvä, että me voisimme konkretisoida ja avata sosiaalitutkimuksen sisältöä. Kun olemme puhuneet sosiaali- ja terveydenhuollosta ja oma kohderyhmäni ja viiteryhmäni on pitkälti ollut terveydenhuolto, olen monta monituista kertaa terveydenhuollon ammattilaisille joutunut kertomaan, mitä me tarkoitamme sosiaalipalveluilla. Luetteloni on yleensä ollut seitsemänkohtainen: vanhustenhuolto, kehitysvammaisten erityishuolto, päihdehuolto, kasvatus- ja perheneuvolapalvelut, vammaispalvelut, lastensuojelu ja läpäisevänä sosiaalityö. Näiden yliopistotasoisesta tieteellisestä tutkimuksesta ja voimavarojen ohjaamisesta niihin on nyt kysymys. Tämä ei ole lääketieteeltä eikä terveystieteelliseltä tutkimukselta pois, vaikka budjettimomenteissa voidaan tietyillä laskelmilla jollakin tavalla niin osoittaa.

Pidän tätä erittäin tärkeänä uudistuksena ja ylipäätään yhdyn niihin näkemyksiin, jotka täällä on kerrottu, että tutkimusrahoitukseen pitää voimakkaasti panostaa lisää.

14.24 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämän esityksen tavoitteena on mahdollistaa yliopistotasaisen sosiaalityön tutkimuksen rahoittaminen valtion rahoista, ja esitys on hyvä ja kannatettava. On hyvä saada tutkittua tietoa esimerkiksi siitä, miten voidaan ennalta ehkäisevillä sosiaalipalveluilla edistää lasten ja perheiden hyvinvointia ja kohdentaa palvelut oikea-aikaisesti. Varsinkin väestön ikääntyessä ja työvoimatarjonnan vähenytessä on tärkeää, että voimavarat kohdennetaan mahdollisimman tehokkaalla tavalla, ja silloin on hyvä, että on tutkittua tietoa näiden päätösten pohjalla.

Tässä on käyty keskustelua, onko tämä sosiaalityön tutkimuksen rahoitus vähentänyt käytännössä sitten terveyden tutkimuksen rahoitusta. Tässähän on itse asiassa kysymys hy-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2020 vp

vin pienistä summista valtion kokonaisbudjettiin verrattuna, mutta kyllähän tosiasia on se, että jos verrataan vuosien 2020 ja 2019 budjetteja, niin siellä on muutaman miljoonan euron vähenemä tähän terveyden tutkimuksen rahoitukseen ja sitten taas lisätty 4 miljoonaa euroa sosiaalityön tutkimusta varten. Olipa syy sitten mikä tahansa, niin nämä luvut pitävät paikkansa, ja sen vuoksi on tietysti ymmärrettävää se, että ne, jotka sitten tätä terveydenhuoltolain mukaista yliopistotasoisista terveyden tutkimusta tekevät, ovat hiukan huolissaan, ettei tällainen trendi tulisi.

Molemmat tutkimusalueet ovat tärkeitä, ja on tärkeää, että tässä päästään hyvälle alulle näiden tutkimustoimintojen — ja nimenomaan yliopistotasoisena toteutettujen — rahoitukseen.

14.27 Sanni Grahn-Laasonen kok: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on yli oppositio—hallitus-rajojen ja puoluerajojen tervetullut ja varmasti hyvä alku. Sosiaalityön tutkimus on ollut sellainen puuttuva palanen, ja nyt tämä hallituksen esitys sitä osaltaan korjaa. Kuten edellisissä puheenvuoroissa on hyvin käynyt ilmi, se on ollut lapsenkengissä verrattuna esimerkiksi terveydenhuollon tutkimukseen, ja toivoisinkin, että monella tavalla nähtäisiin nämäkin toisiaan täydentävinä, vähän samassa hengessä kuin sote-uudistuksen integraatioajatukset ovat, eli varmasti voidaan tehdä poikkitieteellisestikin paljon. Pidän oleellisena sitä, että tässä esityksessä — kuten sivistysvaliokunnan puheenjohtaja hyvin kuvasi sivistysvaliokunnan tuntoja — tutkimuksen tieteellisesti korkea laatu nousi niin keskeiseen asemaan, että se on niin vahva kriteeri tutkimusrahoituksen myöntämisessä, ja näin tietysti täytyy ollakin.

Näen, että sosiaalityön tutkimuksen vahvistuminen sisältää merkittävän mahdollisuuden sosiaalityön vaikuttavuuden parantamiseen ja uusien toimintatapojen kehittämiseen nimenomaan tutkittuun tietoon pohjautuen. Ajattelen niin, että tulevassa sote-uudistuksessa tulee varmistaa kaikissa tapauksissa se, että siellä sisällä olevissa rakenteissa tutkimustyö ja tieteellinen tutkimus on mahdollista ja ettei se rahoitus pääse heikkenemään Suomessa.

Tämän lisäksi haluan vielä nostaa esille sen, ehkä tulevaisuuden näkökulman, että kun Suomea uudelleenrakennetaan koronaviruksen jälkeisenä aikana, niin tarvitaan uskottava tiekartta Suomen tutkimus- ja innovaatorahoituksen nostamiseksi 4 prosenttiin bkt:sta. Tämä tavoitehan naulattiin jo viime hallituskaudella, ja nykyinen hallitus on sen omaan ohjelmaansa ottanut, mutta vielä toistaiseksi se ei näy merkittävällä tavalla hallituksen toiminnassa, eli tarvitaan uskottava suunnitelma siitä, miten aidosti tähän tavoitteeseen vuoteen 2030 mennessä päästään. Mehän kaikki ymmärrämme, että se ei yksin julkisella rahoituksella tule tapahtumaan — etenkin kun näemme nyt vielä tämän taloustilanteen, jossa elämme koronan jälkeisenä aikana — vaan tarvitaan kannustimia ja valtiolta rohkaisevaa porkkanarahaa siihen, että saadaan mahdollisimman paljon kanavoitua yksityisiä tki-panostuksia ja -investointeja Suomeen eli saadaan meidän yksityinen sektori mukaan tekemään tutkimus- ja innovaatiotoimintaa, jolla on sitten merkittävä yhteys myöskin tulevaisuuden talouskasvuun. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat edustajat, nyt kun nämä salin ovet ovat poikkeuksellisesti auki, niin koetetaan muistaa se, että kun poistutaan tästä salista, niin ei aloiteta kailottamista heti ulos päästyä — kuuluu pahasti tänne ja häiritsee keskustelua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2020 vp

14.30 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tuossa äsken, kun pidin tuon sivistysvaliokunnan lausunnon, puhemies viittasi siihen, että käytin aikaa — kuitenkin oikeutetusti — mutta haluan nyt muistuttaa siitä, mitä puhemiesneuvosto on todennut. Vaikka meillä on täällä todella tuota suositeltua puheaikaa mahdollisuus pidentää, niin en käyttänyt sitä äsken vaan käytin nimenomaan puhemiesneuvoston päätöstä siitä, että lausunnonantovaliokunnan puheenjohtaja tai edustaja voi käyttää pidemmän puheenvuoron, ja pidin sitä siksi hieman erikoisena puhemiehen toimintana. Mutta, ei mitään.

Tämä itse asia on sinänsä erittäin hyvä, koska on nyt kerta kaikkiaan ollut jo aikakin siihen, että meillä sosiaalityön tutkimukselle saadaan tällainen vastaava kuin mitä on ollut terveystieteelliselle tutkimukselle.

Aivan niin kuin valiokunta kävi läpi, meiltähän puuttuvat sosiaalityön rakenteista erityisvastuualueet eli niin sanotut erva-alueet. Meiltähän menee tämä terveystieteellinen tutkimus sillä tavalla, että valtio antaa rahaa erityisvastuualueille, jotka jakavat sitten sairaanhoitopiireille terveystieteelliseen tutkimukseen. Siinä on tarkat kriteerit: siinä edellytetään nimenomaan sitä korkeatasoisuutta ja nimenomaan sitä niin sanottua yliopistotasoisuutta.

Me kävimme valtavan hyvän keskustelun sivistysvaliokunnassa siitä, mitä se sellainen yliopistotasoisuus tarkoittaa. Koska siinä oli ensin vähän sellainen tunne, että kaikki pitäisi olla niin kuin yliopistossa tehtyä, niin me halusimme tähän meidän lausuntoon painottaa sitä, että kyllä siellä voi aivan hyvin olla myös ammattikorkeakoulun edustajia tutkimusryhmässä tai tutkijoina. Kysymys on nimenomaan tutkimuksen laadusta.

Se, mikä tällä kaikella sosiaalityön tutkimuksella on tarkoituksena, on se, että me saisimme vaikuttavampaa sosiaalityötä, päätöksenteko pohjautuisi tutkittuun tietoon ja se olisi nimenomaan vaikuttavaa ja näyttöön perustuvaa. Uskon, että tällä päätöksellä saadaan entistä vaikuttavampaa sosiaalityötä, mitä me toden totta tarvitsemmekin.

Sen lisäksi haluan todeta myös niiden tutkijoiden puolesta, että tämä oli hyvä avaus nyt tälle. Toivottavasti me pystymme pääsemään, aivan niin kuin edustaja Grahn-Laasonen tässä totesi, sille uralle, mitä on tavoiteltu, että meidän bruttokansantuotteesta tutkimukseen saataisiin se 4 prosenttia ja nimenomaan tki-toimintaan. Sosiaalityössäkin on paljon paljon sellaista asiaa, jossa voidaan tätä innovaatiotoimintaa kehittää. — Kiitos.

14.33 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puheenjohtaja! Tästä innovaatiotoiminnan kehittämisestä haluaisinkin jatkaa. Tässä on erityisen tärkeää, että tähän tutkimukseen panostetaan, ja voisinpa melkein sanoa, että jälleen panostetaan, sillä sitä on jossain vaiheessa vähennetty ja nyt mennään sitten tähän toiseen suuntaan.

Ehkä se, mikä tähän keskusteluun tästä innovaatiopuolesta voisi tuoda lisäarvoa, on se, että kun satunnaisesti sekä maailmalla että Suomessa on tutkittu osattomuuden vaikutusta esimerkiksi aikomukseen tehdä rikos, niin on huomattu itse asiassa, että jos ihminen on tavalla tai toisella irrallaan tästä, minkä me ymmärrämme olevan normaalia hyvinvointia, mitä jokainen ihminen tarvitsee, eli jos ihminen on vailla koulutusta tai työpaikkaa, molempia, perhettä, niin hän on alttiimpi tekemään rikoksia kuin sellainen ihminen, joka on sitoutunut yhteiskuntaan laajemmin. Ja tässä kohtaa kun saadaan yliopisto- ja korkeakoulututkimuksen kautta lisää todistusaineistoa tästä, niin voi olla jopa, että tällainen panostus, joka on muutama miljoona euroa tähän tutkimukseen, saattaa aiheuttaa sitten valtiolle säästöjä esimerkiksi näihin rikostoimintaan liittyvissä kysymyksissä. Senkin vuoksi tämä esitys on erityisen kannatettava.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2020 vp

14.34 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Lyhyesti myös omasta puolestani ja vasemmistoliiton puolesta haluan todeta, että tämä on tosiaan tärkeä ja tarpeellinen uudistus, ja kiitos hallitukselle siitä, että tämä odotettu lakimuutos on nyt tuotu eduskuntaan. Tämä on sellainen asia, josta tosiaan jo silloin hallitusneuvotteluissa sovittiin, että se toteutetaan.

Sosiaalialan tutkimus ylipäättään on aliresursoitua, ja sosiaalityön merkitys ja tärkeys tieteenalana korostuu vain entisestään, kuten täällä hyvin moni on todennut, esimerkiksi edustaja Viljanen omassa puheenvuorossaan. Tällaista tutkimusta me tarvitsemme tässä maailmanajassa erityisesti.

Sote-uudistus nousi täällä esille, ja sote-uudistus on minusta nimenomaan hyvä esimerkki aiemmilta vuosilta siitä, kuinka sosiaalipuoli helposti jää paitsioon sekä keskusteluissa että resursseissa, kun puhutaan sosiaali- ja terveyspolitiikasta kokonaisuutena. Meille vasemmistoliitossa on tärkeää, että sosiaalityön arvostus nousee, ja näen, että tämä resursien vahvistaminen alan tutkimuksessa on tärkeä osa tätä. Hienoa, että tämä asia nyt etenee.

14.36 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! Pyysin vielä toisen puheenvuoron sen takia, että haluan sanoa, että edustaja Risikko, sivistysvaliokunnan puheenjohtaja, käytti oikein hyvän puheenvuoron äsken, ja olisin sitä sillä tavalla täydentänyt, että kun hän kuvasi sen prosessin, jolla me tämän, sanottaisiinko nyt, rinnakkaisen rahoituksen eli terveystieteellisen tutkimuksen rahoituksen olemme jakaneet Suomessa, niin hän korosti juuri sitä — ettei synny nyt väärinkäsitystä — että vaikka tässä puhutaan yliopistotasoisesta tutkimuksesta, niin tätä ei ole tarkoitettu esimerkiksi yliopistojen perusrahoitukseen, vaan tämä on tarkoitettu palveluorganisaatiolle. Eli se osa, joka tästä rahoituksesta on mennyt aikaisemmin yksinomaan terveystieteelle ja joka edelleenkin muodostaa siitä 25 miljoonan euron kokonaisuudesta sen 21 miljoonaa euroa, tulee nimenomaan terveyspalveluorganisaatiolle. Ja kuten edustaja Risikko totesi, meillä on erä-alueittaiset — siis Suomessa on viisi tammöistä — lääketieteellisen tutkimuksen toimikunnat, jotka hakemuksesta jakavat sen tutkimusrahoituksen, ja se on erittäin kilpailtua, siis nimenomaan laatukilpailtua, niin että vain 20 prosenttia voidaan oikeasti myöntää, eli kun on myöntöä parikymmentä miljoonaa, niin hakemukset yhteensä ovat 100 miljoonaa suunnilleen, ja taso on erittäin korkea. Nimenomaan tämä käytännöllisyys, niin kuin lääketieteen puolella puhutaan kliinisestä tutkimuksesta: Ollaan todettu, että esimerkiksi pelkästään Meilahden kampuksella tuolla HUSissa, kun tehdään tätä tutkimusta lukuisissa tutkimusryhmissä, on vuositasolla noin 70 sellaista käytännön hoitotoiminnan muutosta tai uudistusta, jotka perustuvat tähän kliiniseen tutkimukseen. Eli siis kerran viikossa tulee joku uusi hoitokäytäntö tai joku muutos hoitokäytäntöön, joka perustuu juuri siihen tutkimukseen, johon tällainen rahoitus on tarkoitettu. Ja nyt on siis erittäin hienoa, että me saamme myös sosiaalialan tutkimukseen tällaisen saman rahoituksen, mutta korostaisin siis kahta sanaa: käytännöllistä sosiaalipalveluorganisaatioille, mutta yliopistotasoisista, siis tieteellistä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 5/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.